

Μετὰ τὴν μεγάλην τριετῆ ἐπανάστασιν τοῦ 1866, ἐπανάστασιν καθ' ἣν διετέθησαν κατὰ τῆς Κρήτης οἱ κολοσσοὶ τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν δυνάμεων τῆς Τουρκίας καὶ Αἰγύπτου καὶ ἤτις ἤρε τὴν λεοντὴν ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τότε ἰσχυρᾶς καὶ ἀτρόπτου θεωρουμένης Τουρκίας ἡ Κρήτη ἀπήλαυσεν ἓν εἶδος πολιτεύματος ἐλευθερωτέρου καὶ ἀνεξίθρησκευτικωτέρου ἐπὶ τῆ βάσει τῶν ἀρχῶν τοῦ Χάτι Χουμαγιούν καὶ σύμφωνα μετὰ τὰς ρήτρας τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Κρήτης τοῦ Ἄλῃ Πασᾶ ἔντος τούτου τότε Μεγάλου Βεζύρου. Ἰπὸ τὸ πολίτευμα τοῦτο τὸ τραγελαφικὸν οὐδεμία πρόοδος, οὐδεμία ἀνάπτυξις, οὐδεμία ἐλευθερία, ἀλλὰ ἄλλου εἶδους κατάθλιψις, νέα δεσποτεία, τοῦ χειροτέρου εἶδους τυραννία διὰ τῆς μεθόδου τῆς διαφθορᾶς καὶ ἐξαχρειώσεως παρεμφεροῦς μὲν πρὸς τὴν πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Χάτι Χουμαγιούν καταστάσεως, σωζούσης δὲ μόνον προσχήματα καὶ ριπτούσης τρόπον τινὰ στάκτην εἰς τὰ ὄμματα τῆς Εὐρώπης. Ὁ Καρανοσκαφιδιώτης ποιητὴς κατὰ μίμησιν τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ ὁμοτέχνου Ὀμήρου ἐπικαλεῖται τὴν θείαν ἀντίληψιν εἰς τὸ νὰ ἐξεικονίσῃ τὴν κατάστασιν τῆς Πατρίδος του Κρήτης διὰ τῶν κατωτέρων ἀφελῶν καὶ ἀπερίττων εἰς Κρητικὴν γλῶσσαν στίχων.

**Τῷ Κρήτης ὁ Ὄργανισμὸς
Τοῦ νιοβλετιοῦ ὁ στολισμὸς !**

Θε μου καὶ δὸς μου φῶτισι καὶ δύναμι καὶ [λόγο
μὲ τὴν δική σου θέλησι, μὲ τὸ δικὸ σου Νόμο,
νὰ πῶ κι' ἐγὼ μιά συμβουλή καλὴ γιὰ τὴν [πατρίδα
ἐπᾶ γεννήθηκα κι' ἐγὼ, ἐπᾶ τὸν ἥλιος ἴδα·
τὴν ἀγαπῶ καὶ τὴν πονῶ ὡς εἶμαι καὶ παιδί [της,
βράχος καλλιὰ τὸν νὰ μονα τῆς κακομοί- [ρας Κρήτης,
νὰ μὴν θεωροῦν τὰ μάθια μου, νὰ μὴν γροί- [κοῦν τ' αὐθιὰ μου,
'σάν ἀπὸ πέτρα θὰ μαι γὼ νᾶν' πέτρα κι' ἡ [καρδία μου;
ἐγὼ θὰ πῶ τὰ δίκια σας θαρρῶ μὲ πάσα τάξι,
μὰ θέλω καὶ τὴν συμβουλή καθίς σας νὰ φυ-

[λάξῃ,
γιατ' ἂν δὲ τὴν φυλάξετε, θὰ ἔγῃ γιὰ τὸ
[κακὸ σας,
τότες δὲν εἶναι σφάλμα μου, μόνὸ νὰ ἐδί-
[κῶ σας,
δὲν εἶν' δική μου συμβουλή μόνον νὰ τοῦ Θε-
[οῦ μου,
ποῦ μοῦ 'πε, 'πὲς τὴν γιὰ καλὸ τοῦ Κρη-
[τικοῦ λαοῦ μου
ἀμαρτωλὸς σ' ἀμαρτωλοῦς ἄς εἴπῃ τὴ βουλή
[μου
οἱ γνωστικοὶ καὶ δίκαιοι κάνουν τὴν προστα-
[γὴ μου·
ἐγὼ τιμὸν ἔδωκα τοῦ νοῦ σὲ πᾶσα πράξι,
κι' ἐκεῖ' ἀφήνουν τὴν καρδιά ὅ,τι θέλει νὰ
[πράξῃ,
καιρὸς ν' ἀκοῦν τὴν κεφαλὴ καὶ ὄχι τὴν καρ-
[διά τως,
ποτέ δὲν συμβουλευθήκαν τὸ νοῦ καὶ τὰ μυα-
[λά τως
ποτέ τους δὲν ἐζήτησαν ὅ,τι μπορεῖ νὰ γείνη
γιὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰψιστος ε' τὴ τύχη τους τσ,
[ἀφίνει·
μὴ θέλουσι νὰ κρίνουσι τὰς ἀποφάσεις Θεοῦ,
μεγάλῃ εἶναι ἄβυσσος τὰ κρίματα Κυρίου,
τὸ δίκιο καὶ συμφέρο τους ἂν ᾔην' σ' ὅσα ζη-
[τοῦσι,
μ' ἀγάπη, πίστι καὶ μὲ νοῦ, θὰ δοῦσι τὰ πο-
[θοῦσι,
μὲ ἄρματα καὶ μὲ φωθιά δὲν προοδεύει ἡ
[Κρήτη,
ὅτε θὰ νὰ λευθερωθῇ δὲν θὰ ν' ἀνοίξῃ μύτη,
γιατ' ὡς ἐδᾶ χυθῆκασιν αἵματα 'σα ποτάμια,
καὶ δὲ μποροῦνε νὰ γεννοῦν ὀλυστερῆς χαρά-
[μια.
Εἰπά σας καὶ ξανάπα σας, μὰ σεῖς ἔλο πλα-
[νᾶστε,
λόγια καλὰ καὶ ἅγια, μὰ σεῖς δὲν μου φρου-
[κᾶστε·
ὁ κόσμος οὐλὸς ἠγνώρισε ἀδέλφια τὰ δεινὰ
[σας,
καὶ γλήγορα θὰ νὰ γενοῦν χαραῖς τὰ βάσα-
[νὰ σας,
ὑπομονὴ ἀδέλφια μου καὶ γλήγορα προσβαίνει,
ὁ ἥλιος τὴν καρδιά σας ὅπου θὰ νὰ ζεσταίνῃ,
κι' ὅσοι σᾶς βασανίζουσι θὰ πιοῦσι τὸ φαρ-

[μάχη,
 κι' εἰς τὴ ψυχὴ θὰ πληγωθοῦν μὲ τρομερὸ κα-
 [μάκι,
 ἔτσα τσῆ σπρώχ' ὁ διάβολος εἰς τὸ κακὸ νὰ
 [κλίνουν,
 καὶ αἷμα χριστιανικὸ ἔλο διψοῦν νὰ πίνουν,
 γιὰ τοῦτο κι' ὅ,τι λείει τοὺς ὁ βασιλιάς δὲν
 [κάνουν,
 ἀπὸ τὸ ἕνα βάνουντα κι' ἀπ' τ' ἄλλο αὐτὶ
 [τὰ βγάνουν,
 καὶ εἶν' ὁ πρῶτος τοῦ κακοῦ ὁ δοικητὴς τῆς
 [Κρήτης,
 γιαννίτσαρος μὰ μπουταλάς ἀδικητὴς ἀρνήτης
 ποῦ τὸν ἐπεριπαῖζουσι πέντ' ἔξ σὰν ἀρκουδά,
 καὶ τὸν βαστοῦσι ς' τὰ πηλά, μὰ τοῦ φιλοῦν
 [τῆ κοῦδα,
 ἐφέντη μου, τοῦ λέουσι, καὶ σουλτανῆμ ἐ-
 [φέντη,
 ποιὸς θὰ τολμήσῃ ἄνθρωπος νὰ σοῦ σηκώσῃ
 [μύτη;
 συχνά, συχνά μᾶς ἔρχονται. καὶ φεύγουσι βα-
 [λίδες,
 ὁ κόσμος οὐλος ξέρει το πῶς εἶναι διασαξίδες'
 (Ἀκολουθεῖ)

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΧΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

Πρὸς τὰς καλὰς τέχνας κατὰ τοὺς
τρεῖς πρώτους αἰῶνας

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμ. τεύχους)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἀναίρεσις τῶν δυσμενῶν κατὰ τῆς προσ-
κυνήσεως τῶν εἰκόνων γυνωμῶν

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω εἰ ὁπαδοὶ τῆς γνώμης περὶ
 τῆς δῆθεν δυσμενοῦς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας δια-
 θέσεως πρὸς τὰς εἰκόνας, ἐζήτησαν νὰ ὑποστηρί-
 ξωσι ταύτην καὶ δι' ὅσωι τοῦ Ἀστερίου ἐπισκό-
 που Ἀμασειᾶς ἐπικαλοῦνται. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα
 ἐκουσίως τὸν νοῦν τυφλώττοντες, σφόδρα ἀφίσταν-
 ται τοῦ ἀληθοῦς, μὴ ἐμβαθύνοντες εἰς τὸ πνεῦμα
 τοῦ ἱεροῦ ἀνδρός. Οὗτος ἔν τινι ἡμιλίᾳ αὐτοῦ, ἐπὶ
 τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ
 Παζάρου, κατακρίνων τὸ ἕνεκα ψευδεὺλαθείας φι-
 λομάταιον καὶ ἀσυμπαθὲς πρὸς τοὺς πάσχοντας
 ἀδελφούς λέγει: «ὅσοι δὲ καὶ ὅσοι τῶν πλου-
 τούντων εὐλαβέστεροι, ἀναλεξάμενοι τὴν
 Εὐαγγελικὴν ἱστορίαν τοῖς ὑφαναῖς παρέ-

δωκαν..... ἐνῆν δὲ..... ἐκεῖνα πωλήσαν-
 τες τὰς ζώσας εἰκόνας τοῦ Θεοῦ τιμησάτω-
 σαν. Μὴ γράφε τὸν Χριστὸν..... ἐπὶ δὲ τῆς
 ψυχῆς σου βαστάζων νοπτῶς τὸν ἀσώματον
 λόγον περίφερε· μὴ τοῖς ἱματίοις ἔχε τὸν
 τὸν παραλυτικόν, ἀλλὰ τὸν κείμενον ἄρρω-
 σταν ἐπιζήτησον· μὴ ἰστόρει συνεχῶς τὴν
 αἰμορροοῦσαν, ἀλλὰ χήρα θλιβομένην ἐλέ-
 πσον..... μὴ τυφλὸν ἐπὶ τῆς ἐσθῆτος πε-
 ρίφερε, ἀλλὰ τὸν ζῶντα καὶ τῶν ὄψεων ἀφη-
 ρημένον παραμυθοῦ· μὴ τοὺς κοφίνους ζω-
 γράφει τῶν λειψάνων, ἀλλὰ τρέφε τοὺς πει-
 νώντας· μὴ τὰς ὑδρίας τὰς ἐν Κανᾷ ἐπὶ τῶν
 ἱματίων βάσταζε, ἀλλὰ πότιζε τοὺς διψών-
 τας.....» (Πατρολογ. Migne τομ. 40 σελ.
 164). Διὰ τούτων πάντων σαφέστατα δείκνυται
 ὅτι ὁ ἱερός ἀνὴρ ἐσκόπει οὐχὶ τὴν κατάκρισιν τῶν
 εἰκόνων, ἀλλ' ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ πληξῆ τὴν κακὴν
 συνήθειαν τοῦ ζωγραφεῖν καὶ φέρειν ἐπὶ τῶν ἐνδυ-
 μάτων παραστάσεις ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀφ'
 ἑτέρου δὲ νὰ προτρέψῃ τοὺς Χριστιανούς, ἀφοῦ
 ἐγκαταλείψωσι τὴν ματαιότητα καὶ τὰς κατὰ κό-
 σμον ἐπιδείξεις, νὰ τραπῶσι πρὸς τὴν εὐποιίαν καὶ
 ἀντίληψιν τῶν ἐν τῷ πελάγει τῆς δυστυχίας καὶ
 τῆς θλίψεως κλυδωνιζομένων ἀδελφῶν αὐτῶν.
 Εἶτα ὁ αὐτός, ἐν τῷ ἐγκωμίῳ τῆς μάρτυρος Εὐθυ-
 μίας ποιεῖται λόγον καὶ περὶ εἰκόνας, ἐν ᾗ παρί-
 σταντο τὰ παθήματα τῆς μάρτυρος, γνωρίζει δ'
 ἅμα ἡμῖν ἕνα τῶν ἀρχαιοτάτων εἰκονογραφικῶν κύ-
 κλων ἐνυφασμένον ἐπὶ ὀθωνῶν, δι' ὧν ἐκαλύπτοντο
 τότε εἰ ἐσωτερικοὶ τοῖχοι τῶν ναῶν.

Πλὴν τῶν τοιούτων μαρτυριῶν προσάγουσιν οὗτοι
 μαρτυρίας καὶ ἄλλων Ἐκκλησιαστικῶν συγγρα-
 φέων, εἰκαί αἱ τοῦ ἱεροῦ Νείλου καὶ τοῦ ἱ. Αὐγου-
 στίνου, αἵτινες ὁμῶς οὐ μόνον τοὺς ἰσχυρισμοὺς
 αὐτῶν δὲν ἱκανοποιοῦσιν, ἀλλὰ τούναντιον ὑπὲρ
 τῆς χρήσεως καὶ προσκυνήσεως τῶν ἁγίων εἰκό-
 νων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ συνηγοροῦσιν. Οὕτως
 ὁ τοῦ ἁγίου Χρυσοστόμου μαθητὴς Νείλος, ἐν τῇ
 πρὸς τὸν ἑπαρχον Ὀλυμπιόδωρον ἐπιστολῇ αὐτοῦ,
 δὲν ἐπιδοκιμάζει μὲν τὸ ὑποβληθὲν αὐτῷ ὑπ'
 αὐτοῦ σχέδιον μεγάλου καὶ πολυτελοῦς ναοῦ, μέλ-
 λοντος νὰ ἀνεγερθῆ ὑπὸ τοῦ Ὀλυμπιόδωρου πρὸς
 τιμὴν τῶν ἁγίων μαρτύρων, ἀλλὰ συμβουλεύων
 αὐτὸν περὶ τούτου παραγγέλλει αὐτῷ συνάμα,
 εἶνα πληρώσῃ ἱστοριῶν Παλαιᾶς καὶ Νέας
 Διαθήκης ἐνθεν καὶ ἐνθεν, χειρὶ καλλίστου
 ζωγράφου πάντα τὸν ναὸν τῶν ἁγίων, ὅπως
 οἱ μὴ εἰδότες γράμματα, μὴδὲ δυνάμενοι
 τὰς θείας ἀναγινώσκειν Γραφὰς τῇ θεωρίᾳ
 τῆς ζωγραφίας μνήμην τινὰ λαμβάνωσι τῆς
 τῶν γυνσιῶς τῷ ἀληθινῷ Θεῷ δεδουλευκό-
 των ἀνδραγαθίας καὶ πρὸς ἁμίλλαν διεγεί-
 ρονται τῶν εὐκλεῶν καὶ αἰοιδίμων ἀριστευμά-
 των, δι' ὧν τῆς γῆς τὸν οὐρανὸν ἀντηλλά-
 ξαντο, τῶν βλεπομένων τὰ μὴ ὁρώμενα προ-
 τιμήσαντες».

Ὡστε πᾶσαι αἱ μαρτυρίαι αὗται εἰσὶν ὡς ἀπε-

γέθη ιστόν άρχωνης υπό τής πνεούσης έσπερινής αύρας κολπούμενον. φέροντα έν τῷ κέντρῳ χαινύσαν όπην γενομένην έκ τοῦ βλήματος τοῦ όπλου έμπαγγέντος όλίγον άπωτέρω επί έτέρου κλώνου.

Τό προξενήσαν λοιπόν αύτῷ τοσοῦτον τρόμον άντικείμενον, έξ οὔ και τό πολύτιμον όπλον του άπώλεσε (αυτό δά πλέον τόν έμελε) και ή ζωη του εις κίνδυνον πειροσθη, ήτο έν νήμα, εις άπλους ιστός άρχωνης, υία σκιά εκεί, ήτις μόνον εις μυίας και έντομα τό πολυ δύναται νά έμπνή φόβον.

Ό μά αυτό ήτο παρά πολύ διά τόν Μπαρπα-Μανώλη δέν έδύνατο νά το χονεύση και έν τῇ κοχλαζούση έν τοις στέροις του όργη, οίονεί εκδικούμενος έξέτεινε βιαίως τόν βραχιόνα και έξηράνισε τόν ιστόν καταράμενος και άναθεματίζων.

Ένταῦθα έλιξεν ή άφήγησίς του,

Οί άκροαταί, ών τό ένδιαφέρον προΐούσης τής έξελίξεως αύτῆς, ειχε κορυφωθῆ, έβαλον ήχηρους γέλωτας επί τῇ άδοκίῳ λύσει, παρηγορήσαντες δέ τόν ξενίζοντα επί τῇ άπωλεία τής περιφλημένης πιστόλας του άπήτησαν οικειώς νά πείσι και τήν όρθήν, τό ύστατον δηλ. ποτήριον.

Η πλατύχειλος κανάτα έβουθίσθη και αύθις έντός τοῦ μικροῦ πίθου και συγκρούσεις τῶν δύο και μόνων άνισοχειλῶν ποτηρίων επανελήφθησαν μετ' ευχῶν ανάλόγων, έν τέλει δέ ή συντροφία καληνυκτίσασα διελύθη μέ άδιάσειστον έν τούτοις τήν πεποιθήσαν, ότι φατάσματα δέν λείπουν, και ότι και έν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ύπήρχε φάντασμα μεταμορφωθέν είτα εις στόν άράχνης.

Έλτοτε ή έλαία εκείνη έπονομασθεΐσα κατά συνεκδοχήν «ή φανταξάρα» δακτυλοδεικτούμενη, περιεβλήθη μυστηριώδη τινά αίγλην και κλέος άφθιτον και σήμερα δ' έτι όλίγοι εινε οί χωρικοί εκείνοι οί όποιοι διερχόμενοι πρό αύτῆς νύκτωρ, δέν σταυροκοποῦνται ψελλίζοντες έν ταύτῳ και έξορκισμόν τινά πρόχειρον.

Τέλος

ΕΜΜ. ΒΟΥΡΛΟΥΜΠΙΑΚΗΣ

ΜΩΣΑΪΚΟΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΡΗΤΙΚΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

Τά Σφακιά άφιερούμενα εις Μέκκαν και Μεδινάν. Κατά παράδοξιν ή όρεινότερα έπαρχία τής Κρήτης, τά Σφακιά, έγέγοντο βακουφικά άφιερωθέντα υπό τής Βαληνδές Σουλτάνας, εις τήν όποιαν τά έχάρισεν ό Σουλτάνός.

Τούτο δέν άληθεύει. Τό βέβαιον είναι, ότι ό πορθητής τής Κρήτης Σουλτάν Ίβραχίμ παρεχώρησεν αύτά μετά τής νήσου Γαύου ως τιμαριον εις τόν Γαζήν Χουσεΐν Πασσάν έκ τῶν κατακτητῶν. Ούτος γενόμενος κάτοχος δυνάμει σχετικῶ Αυτοκρατορικῶ μιλιναμέ τά άφιέρωσεν εις τάς ιεράς πόλεις Μέκκαν και Μεδινάν δεκατρεΐς χρόνους μετά τήν άλωσιν έν έτει έγείρας 1068-1682, και άποκατίστητεν έπιστάτην (μουτεβελήν) τοῦ

άφιερώματος τόν Ίβραχίμ Άγζν υιόν Άχμέτ, υπό τόν όρον νά νέμηται οὔτος κατά βούλησιν τήν δεκάτην, τόν κεφαλικόν φόρον και πάντα τά λοιπά δικαιώματα επί τῶν έν αύτῇ δημοσίων και ιδιωτικῶν περιουσιῶν, άποστέλλων έκ τῶν προσόδων τούτων έτησίως 3000 γρόσια εις τούς πτωχοῦς τής Μεδινάς και 2000 γρόσια εις τούς τῆς Μέκκας· μετά δέ τόν θάνατον τοῦ έπιστάτου και τήν εκλειψιν άμέσων κληρονόμων αύτοῦ νά περιέρχηται ή έπιστασία εις τούς κατά καιρούς άρχιευνούχους τῶν άνακτόρων υπό τούς αὐτούς όρους και ύποχρεώσεις.

Χώρα τῶν Σφακίων. Κατά τάς πράξεις τῶν Άποστόλων (κεφ. κζ. 12) τό άλεξανδρινόν πλοΐον, τό όποϊον μετέφερεν εις Μελίτην τόν Άπόστολον Παῦλον μαζῇ με 276 δεσμώτας κλπ. προσήγγισεν εις τόν Φοίνικα αλιμένα τής Κρήτης »βλέποντα κατά Λίβαν και κατά Χῶραν». Έκ τούτου προκύπτει, ότι ή σημερινή Χώρα-τῶν Σφακίων έκκαίετο από τῆς έποχῆς εκείνης «Χῶρος τῶν Σφακίων».

Πυργοψηλόνερος. Τό χωρίον Πυργοψηλόνερος έγραφετο εις τα παλαιά τουρκικά βιβλία του πρώην Γενικοῦ Λογιστηρίου και εις τό Κτηματολόγιον, τό καταρτισθέν από τής άλώσεως, «Πυργο-ψειρόνερον», ίτως έκ τοῦ παραρρέοντος χειμάριου, τοῦ πηγάζοντος έκ τοῦ υπερκειμένου χωρίου **Ψείρες.**

Βαρύπετρο, Κοντομαρι, Κυρτωμάδος. Τό Βαρύπετρο ώνομάσθη έκ τοῦ γνωστοῦ ένετικῶ κυρίου όνόματος Maripetro, καθώς τό Κοντομαρι έκ τοῦ Conte Marino και ό Κυρτωμάδος έκ τοῦ κύρ-Τωμάδος.

Βαροῦσι. Οὔτω καλεΐται ή εις τό δυτικόν προάστειον τῶν Χανίων κρήνη, έξ ἧς ύπέθετον ότι έλαβε τό όνομα ή περίξ συνοικία. Άλλά, κατά Α. Καραθεοδωρήν, ή λέξις βαρούς σημαίνει προάστειον και είναι ή μόνη, ήν ή Τουρκική γλωσσα ήρύσθη έκ τής Ουγγρικῆς. Κατά συνέπειαν τό προάστειον ώνομάσθη επί τουρκοκρατίας τουρκιστί Βαρούς, έξ αύτοῦ δ' έδόθη εις τήν κρήνην τό όνομα Βαροῦσι.

Σερσεμπίλια. Κατά τούς μουσουλμάνους Σέλ-Σεμπιλ είναι όνομα πηγῆς έν τῳ παραδείτῳ, έκ παραφθοράς τοῦ όποιοῦ ώνομάσθη Σερσεμπίλια ή έν Περιβολίοις Κυδωνίας γνωστή έπαυλις, εις ήν διενυκτέρευσεν ό Σουλτάν Μετζίτ όταν έν έτει 1849 έπεσκέφθη τά Χανιά.

Άπογραφή έλαιοδένδρων. Κατά τήν πρό δεκαετίας γενομένην δευτέραν έπίσημον άπογραφήν τῶν έλαιοδένδρων τής Κρήτης άπεγράφησαν, πλην τῶν νεσφύτων, τά εξής:

Νομοῦ Χανίων	1.143.270
» Σφακίων	621.587
» Ρεθύμνης	913.780
» Ηρακλείου	1.838.675
» Λασηθίου	1.309.892
	<hr/> 5.827.204

Φόρος του Χαμάμπαση. Και μετά τὸ 1878 ὃ ἐν Χανίοις Χαμάμπασης ἐπλήρωνεν ἐτησίως εἰς τὸ δημόσιον Ταμεῖον 1440 γρόσια, τὰ ὁποῖα ἀνεγράφοντο εἰς τὸν προϋπολογισμόν ὑπὸ τὸν τίτλον «δικαιώματα ἀρτοποιεῖων» ἀπέναντι ποσοστοῦ, ὅπερ εἰσέπραττεν οὗτος ἀπὸ τὰ ἀρτοποιεῖα.

Κρητικὸν δῆλημα

Ἄν τῶχης τὸ καλὸ παιδί
τὸ πρῶμα ἔντα τὸ θέλεις;
Κ' ἐν τῶχης τὸ κακὸ παιδί
τὸ πρῶμα ἔντα τὸ θέλεις;

Γ. Ι. ΚΑΛΑ·Ι·ΣΑΚΗΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΟΙΚΙΑΚΑΙ

Πῶς μαγερεύεται τὸ σληρὸν καὶ κακόδραστον κρέας

Ὅταν ἐξαφρίζετε αὐτὸ, ρίπτετε εἰς τὸν ζωμὸν δύο κοχλιάρια οἰνοπνεύματος (ρακῆς) διὰ μίαν ὁκάν κρέατος.

Πῶς αἱ ὀκνηραὶ ὄρνιθες γεννῶσι καθ' ἑκάστην

Πολλαὶ ὄρνιθες γεννῶσιν ἀτάκτως καὶ σπανίως. ἵνα ἐχῆτε καθ' ἑκάστην ἐν ὧν, ἀναμιγνύετε εἰς τὴν τροφὴν τῆς ὄρνιθος ταικνίδα, ἣν κόπτετε πολὺ ψιλὴν, ἄλλος τρόπος εἶνε ὁ ἐξῆς. Θερμαίνετε 4 ὀκάδας ὕδατος εἰς τὸ ὁποῖον διαλύετε ἄσβετον μὴ καεῖσαν εἰς τὴν διάλυσιν ταύτην ἀναμιγνύετε τὴν κριθὴν ἢ τὰ πτύρα, τὰ ἀφήνετε νὰ ζηρανθῶσι καὶ ἐξ αὐτῶν τρέφετε τὰς ὄρνιθὰς σας, αἵτινες οὕτω γεννῶσι καθ' ἑκάστην.

Καθαρισμὸς δωματίου ἀσθενοῦς

Τὸ δωμάτιον τοῦ ἀσθενοῦς καθαρίζεται, ἐὰν καύσητε ἐντὸς αὐτοῦ κόκους τινὰς καφέ.

Πῶς ψυχραίνεται ὁ οἶνος ἐν τῇ φιάλῃ

Βρέχετε χονδρὴν πετσέταν καὶ περιτυλίσετε καλῶς τὴν φιάλην σας πλήρη. Ἐὰν ἡ πετσέτα εἶνε λιγνὴ, θέτετε τὴν φιάλην εἰς τὸν ἥλιον, ἐὰν εἶνε μάλλινη ἢ βαμβάκερη, θέτετε τὴν φιάλην εἰς τὸν ἀέρα, ἀλλ' ὑπὸ σκιάν. Ἐντὸς ὀλίγου ὁ οἶνος σας γίνεται ψυχρότατος.

Κατασκευὴ πάγου κατ' οἶκον

Θέτετε ἐντὸς μεγάλου εὐρυστόμου δοχείου ὑαλίνου, ἔστω καὶ ποτηρίου, ὕδωρ, βρέξατε καλῶς ἐν τεμάχιον βάμβακος, ἐντὸς αἰθέρος καὶ τρίβετε διὰ τοῦ βάμβακος τούτου ἐξωθεν τὸ ποτήριόν σας. Τὸ ὕδωρ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἀποκρυσταλλοῦται καὶ ἔχετε ἀμέσως τεμάχιον πάγου ἀνάλογον τῆς χωρητικότητος τοῦ δοχείου.

ΜΑΓΕΪΡΙΚΗ

Μακαρόνια Νηστήσιμα

Βράζετε τὰ μακαρόνια προσέχουσαι νὰ μὴ ψηθοῦν πολὺ, καὶ ἀποσταλάζετε καλῶς. Ἰδιαιτέρως ἔχετε παρασκευάσει σάλτσαν ὡς ἀκολούθως. Δι' ἡμίσειαν ὁκάν μακαρονίων καθαρίζετε 3 σαρδέλλας τοῦ βαρελιού, ὧ ἀφαιρεῖτε τὰς ἀκάνθας, καὶ κόπτετε εἰς λεπτότατα τεμάχια. Κοκκινίζετε μὲ καλὸν ἔλαιον 2-3 κρόμμου λεπτοκομμένα, προσθέτετε τὸν χυμὸν ἡμισίας ὀκῆς τομάτας καὶ ἀφήνετε νὰ βράσωσι. Διαλύετε ὀλίγον τὰς σαρδέλλας διὰ τῆς σάλτσας αὐτῆς, τὰς ρίπτετε μετὰ ταῦτα οὕτω διαλελυμένας ἐντὸς αὐτῆς προσθέτουσαι ἄλας, πέπερι, δύο φύλλα δάφνης καὶ μαϊδανό. Ὅταν βράσῃ ἡ σάλτσα σερβίρετε τὰ μακαρόνια καὶ χύνετε ἐπ' αὐτῶν τὴν σάλτσαν.

Μουστάρδα

Κτυπάτε καλῶς ἐν κίτρινον ὠοῦ μὲ μίαν κουταλιὰν ζάχχαριν, ἔπειτα προσθέτετε 1 1/2 κουταλιὰν λάδι καὶ τὸ ἀνακατώνετε καλῶς, ἔπειτα ὀλίγον πέπερι καὶ ἄλλαις 3 κουταλιῆς συνάπι σκόνι. Τελευταίον βράζετε ὄζος καὶ τὸ χύνετε εἰς τὸ μίγμα σας ὀλίγοι κατ' ὀλίγον μέχρις οὗ δέση.

Σάλτσα Ἑλαιῶν

Βράζετε ὀλίγον ἀγγουρόλαδον προσθέτετε ὀλίγην φαρίναν, ἣν ψήνετε καλῶς, κόπτετε εἰς τεμάχια ἀρκετὸν μαϊδανό καὶ δύο κρόμμου φρέσκα. Λευκαίνετε πράσιναις ἐληαῖς τῶν ὁποίων ἀφαιρεῖτε τοὺς πυρήνας, τὰς ρίπτετε εἰς τὴν βράζουσαν σάλτσαν προσθέτετε καὶ ἐν ποτηράκι λευκοῦ οἴνου καὶ ἀφήνετε νὰ βράσωσι μέχρις οὗ δέση ἡ σάλτσα. Μετὰ τὴν σάλτσαν αὐτὴν γαρνίρετε τὸν ἀστακὸν καὶ ὅλα τὰ θαλασσινά.

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗ

Χαλθᾶς Ριζαλευρένιος

Λαμβάνετε 1/2 ὀκά ριζάλευρο, 1/2 ὀκά ζάχχαρι, 1/2 ὀκά γάλα καὶ 100 δρ. βούτυρον. Βράζετε τὴν ζάχαριν νὰ διαλυθῇ ἐντὸς τοῦ γάλακτος. Καίτε το βούτυρον καὶ ρίπτετε τὸ ριζάλευρο ἐντὸς αὐτοῦ νὰ καθουρδισθῇ, καὶ ὅταν εἶνε ἕτοιμον τότε, ρίπτετε τὸ γάλα μὲ τὴν ζάχαριν καὶ ἀνακατώνετε καλῶς ἕως ὅτου πήξῃ.

Κροκέτα

Θέτετε ἐντὸς μεγάλῃς πηλίνῃς λεκάνῃς ἡμίσειαν ὁκάν φαρίνας εἰς σωρὸν καὶ σχηματίζετε ἐν τῷ μέσῳ ὀπὴν. Χύνετε ἐν αὐτῇ 100 δρ. φρέσκον βούτυρον, 100 δρ. ψιλὴν ζάχαριν, ἡμισιο ποτήριον ρουμιού, 3 ὠκ καὶ 1 δρ. βανίλιας εἰς κόνιν. Ἀναμιγνύετε καλῶς πάντα ταῦτα, μέχρις οὗ γίνωσι ζύμη τὴν ἀνοίγετε τότε εἰς πῆταν ἐνδὲς δακτύλου πάχους. Ἀλείφετε μὲ κρόκκον ὠρῶ, βουτυρόνετε ταψίον, ἐπιπάστετε μὲ γαλέταν, θέτετε ἐντὸς αὐτοῦ τὴν πῆταν καὶ στέλλετε εἰς φούρνον.

